XX. Leto Klagenfurt (Celovec), dne 17. januarja 1940 Št. 3.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrtletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrtletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire —·60.

Čast našemu narečju!

„Kletve robate ušesu so tvojemu vino, krepka primera, — dala bi zanjo cekin.“ tako govori o narečju največji glasnik slovenske besede v svoji visoki pesnitvi „Dumi“, v kateri je „hotel pogledati domov z jasnim očesom in čutečim srcem“. V tem pogledu je gledal tudi veličino žive ljudske govorice in ji posvetil gornje lepe besede. Tako največji mojster slovenskega jezika, mi pa se mnogokrat sramujemo svojega narečja in često zamolčimo svoje najlepše misli, ker jih ne znamo povedati v pismenem jeziku.

Ali zakaj bi se sramovali tiste govorice, v kateri smo jecljali svoje prve zvoke in v kateri se pogovarjamo dan za dnem v domačem krogu svoje družine, na vasi in vprek po naši zemlji? Ali ni morda v tem največja ovira našemu prosvetnemu delovanju? Zakaj ne bi govorili na sestankih in zborovanjih v narečju, če se že brez lastne krivde ne moremo pogovarjati v pismeni materinščini? Naš največji ponos nam mora biti naše narečje, saj je naša velika umetnina. Premalo se zavedamo, da je ljudstvo umetniški tvorec in stvaritelj svojega jezika. Prav tako kakor knjižni umetnik razvija in znova ustvarja jezikovne lepote, tako jih dalje ustvarja tudi preprosta ljudska govorica. Razlika je le ta, da ljudstvo razvija svoj jezik nezavedno vedno v njegovem notranjem duhu, dočim more izobraženec pod vplivom drugih jezikov unesti v jezik nove tvorbe, ki niso nastale v skladu z duhom domačega jezika. Zato se svojega narečja nikdar ne bomo sramovali, ampak ga ponosno uporabljali povsod, ker se je v tej sami sebi prepuščeni pokrajini razvijalo krepko in pravilno po svojih od nikogar motenih zakonih. Predvsem pod vplivom meje drugojezičnih sosedov je naše narečje v svojem razvoju konservativnejše in ima več starinskih črt proti bolj razvitim južnim, zaradi česar je bilo od nekdaj najbolj priljubljena snov za naše jezikoslovce in je šele pred letom izšla spet nova knjiga o narečju iz naših Sel. A ne samo to: V našem narečju so pisani tudi prvi dokumenti slovenskega jezika! S pomočjo ziljskega jezikoslovca Jarnika je dokazal Jernej Kopitar, da so Brižinski spomeniki slovenski in ne češki, kakor je bil trdil Dobrovsky. Že iz tega je razvidno, da smo tudi po jeziku del velike slovanske družine, katere prvotno enotni običaji in jezik so se začeli razlikovati šele z razselitvijo; čas in ljudje in prilike so pridale k temu še svoje. Slovenskemu književnemu jeziku pa smo dali kar največ, saj so ga pomagali ustvarjati v prvi vrsti naši pisatelji in pesniki in je že naš Gutsman zlasti grajal Pohlinovo „samokranjsko“ jezikovno usmerjenost ter zahteval, sklicujoč se na protestantski književni jezik in naša obrobna narečja, „vseslovenski književni jezik“. In od Gutsmana dalje jih je dolga vrsta naših, ki so gradili in soustvarjali na krasni zgradbi našega pismenega jezika. Bili so to veliki Slovan Matija Majar Ziljski, ljudski prosvetaš Matija Ahacelj in naši ljudski pevci, med njimi najpomembnejši tkalec Miha Andreaš, predvsem pa vestni in marljivi tajnik Mohorjeve družbe Anton Janežič. Naš koroški jezik pa je naš največji ponos končno tudi zato, ker je v njem bila od pamtiveka naša celokupnost, samobitnost in svoboda.

Zato veljaj danes naš poziv: Čast našemu narečju! Okleniti se ga hočemo narodi, ki hočejo s tem pokazati povezanost s svojo zemljo. Zgled naj nam bodo Švicarji in Predarlčani, ki se v medsebojnem občevanju poslužujejo izključno le svojega narečja. In to kljub temu, da znajo tudi književno nemščino! Zato se ga bomo mi s tem večjim spoštovanjem in tembolj oklenili, čim manj imamo v šoli priložnosti, da bi se priučili tudi književne materinščine! Bog varuj, da bi oglušili za zvok ljudske besede! Zaradi njene pristnosti in njenega bogastva! V njej sta utrip in moč naše zemlje, po njej žive tisočletja v nas ter si preko nas podajajo roke v nove zarje novim dobam naproti. Zato bomo Slovenci tako dolgo, dokler bomo s spoštovanjem govorili to svojo častitljivo govorico — to pa bomo tako dolgo, dokler bomo živeli na tej zemlji. In še tega zavedajmo: Jezik tvorijo vsi ljudje, on se ne da vsiliti nasilnim potom, zato se v njem najbolj vidi značilnost kraja z vsemi njegovimi preteklimi in sedanjimi življenjskimi prilikami. Predvsem zato pa: vsa čast našemu narečju!

—ci.

Balkan si želi miru.

Kakor javljajo listi, se bodo začetkom februarja sestali zunanji ministri držav balkanske zveze. Domnevajo, da je odločitev o konferenci balkanskih držav deloma v zvezi z nedavnim obiskom madjarskega zunanjega ministra Csakyja v Italiji. O tem obisku smo že kratko poročali v zadnji številki. Odmevi razgovorov v Benetkah so se ves teden pojavljali v evropskem časopisju, vendar pa se ni veliko zvedelo, kaj se je na sestanku v resnici obravnavalo. Nemški listi izražajo mnenja, da so se razgovori vršili v tej smeri, da se na vsak način prepreči razširjenje vojne na Balkan. Po tej razlagi Italija, ki se po priključitvi Albanije smatra kot balkanska velesila, nikakor ne želi, da bi se z vojnimi operacijami porušil dosedanji gospodarski procvit na tem prostoru. Prav tako pa Italija z nezaupanjem motri ustvarjanje nekega balkanskega bloka, ki bi bil potom Turčije lahko pod vplivom Anglije in Francije.

Pretekli teden se je mudil v Bukarešti bolgarski trgovinski minister Božilov. Razgovori z romunskimi predstavniki so trajali več dni in listi domnevajo, da so bili poleg gospodarskih vprašanj na sporedu še drugi problemi, ki so se tikali predvsem omiljenja napetosti med obema državama zaradi starih spornih vprašanj. Poleg tega sta se v Vršču sestala tudi romunski kralj Karol in jugoslovanski knez-namestnik Pavel. Iz vsega tega je razvidno, da je diplomatska delavnost na Balkanu v pričakovanju sestanka Balkanske zveze zelo živahna.

Kakor poročajo nemški listi, bodo na konferenci balkanskih držav obravnavali predvsem sledeča vprašanja: o pojmu in obsegu nevtralnosti na Balkanu, druga važna točka pa naj bi bila pritegnitev Bolgarije v Zvezo. Bolgarija je bila doslej zaradi spora z Romunijo in deloma tudi z Grčijo napram Balkanski zvezi vedno hudo rezervirana. Glede tokratne konference pa listi ne smatrajo za izključeno, da bo poslala na sestanek svojega opazovalca. Na drugi strani pa Italiji tak razvoj ne bi bil preveč všeč in bo najbrže skušala vplivati, da bi se balkanska vprašanja reševala z dvostranskimi pogodbami in ne z ustvarjanjem novih blokov. Iz vsega tega se lahko sklepa, da je v bližnjih tednih pričakovati zanimive diplomatske borbe, ki se bo odigrala na balkanskih tleh.

Zagreb je navdušeno sprejel kneza-namestnika Pavla.

Sedem let je minilo, odkar je bil zadnjič član jugoslovanskega kraljevega doma oficielno v Zagrebu. Preteklo nedeljo pa je bila prestolnica Hrvatske slovesno okrašena, sporazumu med Srbi in Hrvati je sledil sedaj uradni obisk kneza-namestnika Pavla in njegove soproge princese Olge središču nove avtonomne banovine. Na postaji je visoke goste pozdravil vodja Hrvatov in podpredsednik dr. Vladko Maček, nato pa sta jim izrekla dobrodošlico ban dr. Šubašič in nove zagrebški župan Starčevič, dočim jih je v imenu cerkvenih krogov pozdravil nadškof dr. Stjepinac na staroslavnem Markovem trgu pred zagrebško stolnico. Na desettisoče kmečkega ljudstva iz vseh krajev in vasi je prispelo v Zagreb, da pokaže z navdušenimi manifestacijami svoje zadovoljstvo nad doseženim sporazumom med obema bratskima narodoma. Po slovesni službi božji se je podal knez-namestnik s soprogo v bansko palačo, od koder je z balkona prisostvoval mimohodu hrvatske kmečke milice na konjih in peš. Preprosti kmet je pozdravil iz množice kneza-namestnika Pavla kot ustvaritelja sporazuma med Srbi in Hrvati, nakar je imel knez-namestnik kratek nagovor na tisočglavo množico in med drugim rekel: „Na mejah države vlada mir, v notranjosti pa je država rešila najtežji problem in s tem omogočila duhovno enotnost naroda. Naloge, ki nas še čakajo, bo notranje močna država brez dvoma tudi rešila, kajti tako Srbi kakor Hrvatje in Slovenci bodo odslej složno sodelovali na napredku in procvitu Jugoslavije“.

Strojniško gnezdo na zapadni fronti. Zander M.

In zopet Finska.

Še vedno je ospredju vprašanje glede pomoči Finski, ki je bila sklenjena na zasedanju narodov v Ženevi. Pokazalo se je namreč, da Skandinavski državi nista preveč navdušeni za misel da bi se preko njunega ozemlja pošiljala vojaška pomoč Finski, ker bi bila to le prenevarna igra.

Kakor poročajo nemški listi, proučujejo sedaj v Parizu in Londonu načrt, po katerem bi se naj poslala pomoč Finski preko Severnega ledenega morja. Seveda bi bilo v tem slučaju treba najprej pregnati Ruse iz Petsama in po možnosti tudi iz Murmanska. To pa bi pomenilo neposreden konflikt med zapadnima državama in Rusijo. Kakor trdijo nemška poročila, so v tem deljena mnenja med Londonom in Parizom, pa tudi francosko javno mnenje ni enotno v tem pogledu. Del francoskega časopisja se vedno bolj očitno zavzema za misel, da je treba prelomiti diplomatske odnose z Rusijo, dočim so v Londonu v tem pogledu zelo rezervirani. To potrjuje tudi izjava angleškega moskovskega poslanika, ki je te dni prispel v London na dopust. V tej izjavi je poslanik izrazi mnenje, da računa na skorajšnjo vrnitev v Moskvo kar govori za to, da trenutno London še ne misli na prekinjenje diplomatskih odnosov s Sovjetsko Rusijo.

Japonska vlada odstopila.

Dosedanja vlada pod predsedstvom Abeja je odstopila. Sestava nove vlade je poverjena admiralu Yonaiu. Japonski listi so polni ostrega obsojanja o zadržanju dosedanje vlade, ki ni rešila nobenega vprašanja. 26. januarja poteče trgovinska pogodba med Japonsko in Združenimi ameriškimi državami in treba bi jo bilo obnoviti. Prav tako je vojna na Kitajskem zavzela nove oblike in v Tokiu so se pojavila stremljenja, da bi se ta boj dovedel do nekega uspešnega konca. Vsem nalogam dosedanja vlada ni bila kos, prav tako ni znala reševati notranje-političnih vprašanj, predvsem v socialnem pogledu, in ni se ji posrečilo ustvariti med narodom enotnosti. Vsi ti in še drugi očitki se berejo v japonskih listih. Kakor kaže, bo nova vlada postavljena pred zelo težke naloge.

„Jugovzhod med dvema frontama“.

O tem problemu je predaval v okviru VDA (Zveza za zamejno nemštvo) glavni urednik lista „Südost-Echo“, dr. Rudolf Fischer. „Völkischer Beobach-

ter" prinaša vsebino tega predavanja, kar ponatiskujemo v celoti:

„Uvodno je podal dr.Fischer zgodovinski pregled o nastajanju jugovzhodnih držav in nakazal njihovo stremljenje, da se konsolidirajo. Nato je dr. Fischer orisal politične spremembe zadnjih dveh let in naslikal, kako so demokracije pri svojih obkroževalnih težnjah ponudile svoja jamstva poleg Poljski tudi Jugovzhodu in kako so te države ob poteku bojev v septembru prišle v očitno zadrego, saj se je ob poljskem porazu pokazalo, da angleške garancije ne zadoščajo. Zapadne sile so znale poskrbeti za to, da so se dežele Jugovzhoda med seboj prepirale; te sile so bile vedno rešitelj v sili, če je gospodarsko izčrpani Jugovzhod iskal pri njih pomoči. Nemčija hoče ohraniti mir na tem prostoru. Ona stremi za tem, da dvigne proizvodnjo teh držav. Nemčija želi prijateljsko sodelovati s temi agrarno usmerjenimi državami, po katerih bi na eni strani lahko kupovali žito, na drugi strani pa bi jim prodajala svoje industrijske proizvode.

D. Fischer je zaključil svoja izvajanja s sledečimi besedami: „Stojimo šele na začetku nove dobe. Čeprav preostanejo še marsikatere naloge, se ne sme pozabiti, da se je Nemčija doslej borila za svoj prodor. Če ta prodor uspe — v resnici je že uspel — potem bo Velika Nemčija postala to, za kar je določena po svoji legi in po značaju svojega naroda, po svoji zgodovini in veličini, namreč: srce Evrope, ki daje in jemlje. In Evropa bo zdrava, če bo zdravo to srce".

Teden v besedi.

Maršal Göring, ki kot predsednik državnega obrambnega sveta vodi notranja dogajanja v državi in ki spada kot poveljnik oborožene sile v zraku v najožji krog kanclerjevih vojaških svetovalcev, je obhajal 12. januarja svoj 47. rojstni dan.

Število poslušalcev nemškega radia se je v decembru znova povišalo za 276.024, tako da znaša sedaj celokupno število radioposlušalcev v Nemčiji že 13,711.325.

Krajevne policijske oblasti bodo zanaprej lahko brez vsake pristojbine izstavljale vsem onim, ki bi radi obiskali ranjene ali bolne vojake ali se hoteli udeležiti njihovih pogrebov, izkaznice za znižane vozne listke.

Glasom lista „Pamparo", ki izhaja v Rio de Janeiro, se je potopila v bližini južne argentinske obali angleška križarka „Exeter".

Na povabilo finske socialdemokratske stranke bo te dni odpotovalo večje zastopstvo angleške delavske stranke na Finsko.

Po poročilih iz Bukarešte bo imela balkanska zveza svoj redni letni sestanek 2. do 4. februarja v Belgradu.

Po uradnih podatkih znaša dosedaj število potresnih žrtev v Turčiji 25.000 mrtvih in 8000 ranjenih, nad 30.000 stavb pa je bilo porušenih.

Po naročilu svoje vlade je izročil ruski veleposlanik v Ankari turški vladi 10.000 rubljev v pomoč tamošnjim potresnim žrtvam.

Kakor poročajo moskovski listi so se dela za gradnjo prekopa med Bugom, Pripetom in Dnjeprom oziroma Črnim morjem že pričela. Aprila meseca bodo dela že dogotovljena, nakar se bo lahko vršil direktni vodni promet med Danzigom in Odeso.

Nad 10.000 Italijanov, ki so že dalje časa prebivali v Luksemburgu, se je te dni vrnilo v svojo domovino.

Črno morje je na tem, da bo zamrznilo, kar že desetletja ne pomnijo. Medtem ko so v Moskvi zabeležili te dni že 45 stopinj mraza, vlada na obali ledenega morja in v azijatski Rusiji pravo pomladno vreme.

Irski parlament je odobril zakonski načrt, ki pooblašča vlado, da brez sodnega postopka lahko zapre vse sumljive osebe.

Turško trgovsko zastopstvo je odpotovalo v Rim na pogajanja za nov trgovski sporazum med Italijo in Turčijo.

Romunska vlada je sprejela zakon, po katerem dobiva pravico mobilizirati po potrebi vse sposobne moške za poljedelska in obrambna dela.

Letos proslavi Japonska 2600-letnico svojega cesarstva.

Eno miljardo frankov izda Francija vsake tri dni za vojne namene.

Kitajci so na dveh mestih nenadoma napadli Japonce in jim prizadejali težke izgube.

Iz naše države

Nad 185.000 Nemcev se vrne iz Italije.

Nemško-italijanska delegacija za preselitev nemške manjšine iz Italije v Nemčijo je sedaj na koncu termina za opcijo, ki je bil do konca decembra 1939, javila rezultat svojega dosedanjega dela v brzojavu na fürerja in duceja. Iz tega je razvidno, da se je od 266.985 upravičencev izjavilo 185.532 za Nemčijo, medtem ko jih je bilo 38.274 za to, da ostanejo v Italiji. 43.626 pa se jih sploh ni izjavilo ne za eno ali za drugo in ostanejo zato glasom pogodbe ravnotako v Italiji. Le ti, ki so se izjavili za preselitev v Nemčijo, morajo zapustiti Italijo vsaj do 31. decembra 1942. Največ se jih je izjavilo za Nemčijo v Videmski provinci, to je predvsem v Kanalski dolini, kjer je razmerje sledeče: za Nemčijo 4576, za Italijo 337, brez izjave pa ostane v Italiji nadaljnih 690 ljudi. Obratno je razmerje v provinci Belluno, kjer je optiralo od 7429 upravičencev 1006 za Nemčijo, 6423 pa za Italijo.

Tovorni promet ima prednost.

Z 10. januarjem je bilo ustavljenih spet precej osebnih in brzih vlakov in sicer zato, da more državna železnica izvršiti ogromne naloge, ki jih stavlja prevažanje živil, goriva in drugega važnega vojnega materiala.

Iz istega razloga se s 15. t. m. odpravijo tudi razne dosedanje prometne ugodnosti, katerih glavni namen je bil povečava prometa. Tako so ukinjene nedeljske povratne karte, dopustne vozovnice, znižane karte za deset voženj, ravnotako vozovnice v zvezkih in razne železniške ugodnosti za skupne družabne izlete, za šolske izlete, za športne prireditve, nadalje karte za državno delavno službo in še drugih več.

Brez spremembe pa ostanejo še naprej tedenske vozovnice za delavce, mesečne in tedenske karte za šolarje in okrajne mrežne karte.

Da se prepreči uporaba brzih vlakov za krajše proge je zvišano tudi doplačilo za brze vlake in sicer na 1.50 RM. Doplačilni znesek za pospešene vlake ostane nespremenjen.

Nadaljne podrobnosti so razvidne iz napisov pri blagajni voznih listkov.

Vozni listek je treba nabaviti pravočasno, ker obstoja sicer nevarnost, da vsled prepolnega vlaka vstop v vlak ne bo več dovoljen.

Ljudsko gibanje v državi.

Ko sedaj ob novem letu gledamo ljudsko gibanje po naših vaseh in farah, nas gotovo zanimajo tudi letne ljudske spremembe v veliki državi. Z okrog 740.000 porokami je dosežena v starem rajhu spet rekordna številka leta 1934, v katerem je bilo 740.161 porok. Ravno tako je narastla tudi številka rojstev in je bilo v stari Nemčiji in v Vzhodni marki v prvih treh četrtih zadnjega leta 91.084 rojstev več od istega časa v lanskem letu. V vsej Veliki Nemčiji se je rodilo letos 1,640.000 živečih otrok. To je minimum, ki je potreben za ohranitev obrambne sile nemškega naroda.

Policijska ura ob ednajstih.

Nova okrožnica državnega vodje SS in šefa nemške policije določa za čas vojne za vso državo enotno policijsko uro in sicer tako, da je resnosti časa primerno policijska ura v podeželskih občinah in v mestih do 10.000 prebivalcev ob 11. uri, v večjih mestih ob dvanajstih, v velemestih pa ob enih po polnoči. Posamezna dovoljenja preko te določene ure niso več veljavna in se v bodoče ne bodo več dajala.

Vesti iz Jugoslavije

Novi volilni red.

Jugoslovanska vlada je na svoji zadnji seji odobrila novi volilni zakon. Po novem volilnem zakonu se bodo volitve v jugoslovansko skupščino vršile s **svobodnim,** splošnim, enakim, neposrednim in **tajnim** glasovanjem. Skupščina se sestane vsako leto na redno zasedanje 20. oktobra, v slučaju vojne ali kakega drugega važnega dogodka pa lahko tudi na kak drug dan. Poslanski mandati potečejo v štirih letih. Volilno pravico imajo samo moški, ki so izpolnili 21. leto. Volitve se vrše po volilnih okrožjih, katerih bo v državi 57. Na vsakih 50.000 prebivalcev pride po en poslanec. Za poslanca bo lahko izvoljen vsak jugoslovanski državljan, če je do dneva volitev izpolnil 30 let in če obvlada narodni jezik. Državni in občinski uradniki po novem volilnem redu ne bodo mogli kandidirati.

Dr. Mačkovo božično voščilo pravoslavnim.

Za pravoslavne božične praznike, ki se obhajajo 14 dni pozneje kakor katoliški, je voditelj Hrvatov voščil pravoslavnim med drugim naslednje: „Obhajali smo in bomo obhajali te dni v slovesnem razpoloženju zato, ker smo pred nekaj meseci vrgli s prsi težko moro bratskega razdora, ki bi bil skoraj postal naša skupna nesreča. Sin božji se je rodil zato, da bi vsemu svetu in vsem ljudem prinesel mir, ter je zato hrvatski in srbski narod pripravil sebi najlepše božične praznike, ko je naredil mir v svoji hiši. Ta mir, ki smo ga sklenili v svoji hiši, je najmočnejše jamstvo, da bo, kar se nas tiče, naš mir spoštoval vsakdo tretji".

„Jugoslavija nima druge želje . . ."

V belgrajski „Politiki" je objavil jugoslovanski zunanji minister dr. Cincer Marković izjavo, v kateri pravi, da je današnja vojna našla Jugoslavijo v urejenih razmerah z vsemi sosedi. V vprašanjih, ki so povod današjemu težkemu stanju med velikimi silami, Jugoslavija nima nikakih življenjskih interesov, zato nima druge želje, kakor da ostane nevtralna v tej vojni. Jugoslavija goji odkrite in lojalne namere do vseh sosedov in dela iskreno v kolikor more za mednarodno pomirjenje. V tem smislu je s celim nizom posredovalnih iniciativ sugerirala in izvedla akcije v cilju popuščanja napetosti, odstranjujoč vse vzroke spora med narodi v Podonavju in na Balkanu.

Podlistek

Ferdinand Goetel:

Sredi stepe.

(1. nadaljevanje.)

Psica je obliznila šapo, a jedi se ni dotaknila. Zbrala je vendar vse moči in čudno vlekoč trde noge za seboj šla k vratom. Od tu se je še enkrat vsa v skrbeh ozrla na kupček pepela. Nato je skokoma zbežala iz kuhinje v tabor pa dalje, v stepo.

Sabo je razumel. Še drugega ima v stepi.

„Sep" je z grmečim glasom zavpil na svojega pomočnika. „Sep! Kje pa si, ti lenuh?"

„Kaj pa je?" je pritekel iz shrambe podkuhar.

„Poglej, kam je tekel ta pes . . . tam . . . strela, brž!"

„Pa čemu? Ali je kaj ukradel?"

„Molči! Teci! Ti strela ti! Neroda rekrutska! Marš!" Sabove oči so streljale bliske kakor v tistih junaških časih, ko je pod točo krogel šel z vojaško kuhinjo na fronto.

Sep se je hitro vrnil s poročilom, da je pes stekel na polje, a naposled bi ga mogel zasledovati kdo, ki ima cele čevlje. Sabo je poteptal Sepa s pogledom v prah, pljunil in sédel za kotel. S kuhalnico je bobnal marš po kotlovem pokrovu in čakal. Četrt ure, pol ure, eno uro. Pes se ni vrnil.

Tedaj se je Sabo pogreznil v globoko zamišljenost, ki je imela za posledico celó raztresenost med delitvijo obedov. Nadpaznik ni dobil pripadajoče mu maščobe in tisti, ki so bili kuharju prav pri srcu, so zaman čakali na manever zajemalke v spodnjih plasteh krompirja, zelja in riža. Ko so ga previdno vprašali, ali ga ni prijela malarija, je zaupal svojo skrb nekaterim najbližjim. Ti so poslali novico dalje in tako sta se popoldne dva drzneža izmuznila očem paznikov in šla za sledom, čeprav nista imela popolnoma celih čevljev. Po napornem iskanju sta našla zmrzlo psico na oni strani ruske vasi, pod cerkvenim zvonikom. Obenem z njo nekoliko zmrzlih mladičev. Pokopati je nista mogla, kajti pop ni imel rad, če so se ljudje iz taborišča potikali okrog cerkve. Zasula sta jo s snegom in odšla.

Zvečer je po taboru zašumelo zaradi tega nezaslišanega dogodka. Novica o njem se je širila od koče do koče, od votline do votline, od ust do ust, dospela v vse kotičke taborišča ter zbudila nevero in strmenje. Po navadi dolgi obred večerne pojedine so ta dan izredno skrčili in preden je zapela tromba v znamenje počitka, so se trume ujetnikov spravile v kuhinjo, da bi na svoje oči videle edino žrtev, ki je ušla nesreči.

V kuhinji je na mrzlem ognjišču sedel Sabo in se držal žalostno in častitljivo kakor človek, ki ga je zadel hud udarec. Ob njegovih nogah je v pepelu ležal klobčič razmršenih ščetin. Vstopajoči so resno ogledovali kuharja in ščeneta, stopili mimo in sedli po klopeh, ki so stali okoli kuhinje. Ko so se zaprla vrata za zadnjim prišlecem, je Sabo povedal vso zgodbo z vsemi podrobnostmi in z njemu svojsko jedrnatostjo. Nato je povzel besedo Sep, ki pa se mu je zmerom zataknilo, kadarkoli ga je po strani zadel kuharjev pogled. Naposled sta spregovorila še ona dva drzneža, ki sta našla zmrzlo psico.

Kratek in jedrnat razgovor je pojasnil še marsikatere dvome. Nastal je molk. Zunaj se je oglasila tromba v znamenje večernega počitka. Nekdo je privil kuhinjsko svetilko. Vendar se ni nihče ganil z mesta.

„Mislim," se je naposled oglasil najstarejši in najčastitljivejši med njimi, tesar Niklas, „da bo treba to stvar na nek način urediti."

Glave zbranih so se sklonile v znamenje tihe pritrditve.

„Spričo tega", je nadaljeval Niklas, „bi bilo treba ugotoviti, ali živi."

„Živi! Zdrav je kakor riba!" se je živahno vmešal Sabo.

„Ali spi?"

„Spi! Mora se vendar pomiriti po vsem tem."

„Gotovo! Toda brž ko se prebudi, mu bomo morali dati jesti."

„A če ne bo hotel?" se je vmešal Cvek, znani oponent v taboru.

Niklas se je prizanesljivo nasmehnil.

„Saj mu ne bomo dali naše juhe. Dobiti mora mleka. Mleka!" je ponovil s poudarkom. „Kaj ne, oče Sebastijan?" se je obrnil do rdečebradatega kmeta, ki je stal ob strani.

Oče Sebastijan, taborski bogataš, je edini od ujetnikov vsak dan kupil v vasi liter mleka. Splošno nepriljubljen, morda tudi zaradi tega, je bil po moči kapitala, ki ga je imel, vendarle važna oseba v taborišču, čeprav neuporabna za vsako skupno stvar. Zatorej so se tudi vsi čudili, ko je Sebastijan, namesto da bi bil vprašanje prešel z molkom, resno prikimal in izjavil:

„Tudi jaz tako mislim, gospod Niklas. Sep naj pride vsako jutro k meni po četrtinko mleka."

(Dalje sledi.)

Daleč, daleč so planine.

Koroška Slovenka piše iz Amerike.

V naslednjem ponatiskujemo pismo koroške Slovenke, ki že več let biva v Južni Ameriki v državi Chile, deloma na domu svoje mame v Cura-Cautinu, deloma v mestu Santiago. Pismo je naslovljeno na prijateljico na Koroškem in je tako iskreno in globoko občuteno, da bo prav gotovo presunilo tudi naše bralce, posebej še naša dekleta, kajti iz teh vrstic odseva vse težko hrepenenje in ljubezen, ki jo človek občuti do svoje domovine in svojega naroda v vsej veličini šele tedaj, ko ga je življenje vrglo daleč v tujino. Takole se glasi v glavnih izvlečkih:

„Santiago, v septembru 1939: Draga Milka! Dolgo, dolgo je že, odkar sem prejela tvoje pismo, neštetokrat sem ga prebrala in neštetokrat sem si dopovedovala, da ti moram pisati. Včeraj si obhajala svoj imendan in, čeprav pisma ne boš sprejela za svoj god, ti želim srečo, saj sreče si zaželimo vsako uro, da, po sreči in ljubezni hrepenimo, pa je je tako malo.

Z radostjo nekateri, z globoko žalostjo drugi, vsi pa z začudenjem gledamo, mi inozemci, v svojo staro domovino in sledimo tako usodepolnim dogodkom. Kako se je predrugačilo obličje Evrope! — Da, Nemčija je postala močna, v Angležu in Francozu sta vstala strah in zavist in tako bo zopet tekla kri — kako je to grozno.

Kako pa naša ljubljena Koroška? Gotovo se je tudi tam mnogo spremenilo. Zato se moramo zediniti in biti čuječi mi, ki se zavedamo dragulja kot je naša materna beseda, da ga ohranimo nam in njim, ki pridejo za nami. O, velike naloge so to! Za to je treba značajev, polnih idealizma in kreposti in ne dvomim, da jih je med nami.

Prečesto mi pride na misel: tudi jaz sem Slovenka, tudi od mene ima domovina pravico terjati žrtve. Ali kako nezmožna sem, ne morem ji dokazati svoje ljubezni v delih, zato pa polagam na njen oltar prisego zvestobe. Kako resničen je pregovor: Če hočeš spoznati domovino, pojdi v tujino. In jaz sem jo spoznala v urah, ko se mi je stožilo po tistih tratah, kjer sem se igrala kot otrok, ko se mi je stožilo po Karavankah, po Dravici, po lepih smrekovih gozdovih, ki jih tukaj ni, po prijateljih, po lepi slovenski pesmi, ki je ne slišim nikoli več in ne nazadnje po šentruperškem samostanu, ki mi je bil dom.

Kako poteka čas, kmalu bo že pet let, kar sem v Chile, privadila sem se deželi, ki mi je postala druga domovina. Navadila sem se tudi romanskih ali bolje indijansko-španskih šeg in jezik se mi obrača po špansko kot bi nikoli ne govorila drugače. — Sedaj sem dve leti z doma tu v lepem chilenskem velemestu Santiagu. Santiago je metropola države, središče vsega prometa, razkošno moderno mesto in, če bi ne bilo tropskega sonca, bi človek mislil, da je v Evropi. V tem predelu uspeva raznolično južno sadje, oranže, limone, fige, tudi raznovrstne slive, široke palme, ciprese, evkaliptus, vinogradi, ki dajejo vsem Chilencem tako dragoceno kapljico. Chilensko vino je eno izmed najboljših in tukaj je zelo poceni, prepoceni, zato je tudi mnogo pijančevanja.

Ko sem se letos januarja vozila domov v Cura-Cautin, skoro ne bi prišla tja po zmešnjavi, ki jo je tedaj povzročil potres. Gotovo ste brali, kakšna nesreča je zadela našo deželo. Izbruhnile so vulkanske sile in razdejale mesta in vasi na prostoru kot cela Koroška in Štajerska skupaj. Kdo bi si mislil, da se je v treh minutah zgodilo toliko nesreče. Zrušilo se je mesto Concepcion, ki je večje kot Celovec, in drugo mesto Chillan. Nad 3000 ljudi je našlo smrt pod razvalinami, mnogo ranjenih še sedaj leži po bolnišnicah, nekateri so izgubili pamet. Par tednov smo bili odrezani od juga in nismo vedeli drug o drugem, če še živi. Edina zveza je bilo letalo. — Ko sem se vozila domov, sem videla vso to žalost, — razvaline, razorana polja, počrnelo žito, ko ni bilo nikogar, ki bi ga spravil — ure in ure. Ob takem udarcu se šele zavemo, kako je človek — nič in kako hitro se lahko zruši ves njegov trud in ponos.

Kaj ne, Milka, da še znam slovensko, čeprav ne morem govoriti slovensko in tudi nimam drugega slovenskega čtiva kot nekaj zvezkov „Vigredi". Prečesto iz vse duše zahrepenim po slovenskemu čtivu in še bolj po človeku, s katerim bi se mogla pogovoriti v živi slovenski materni besedi. — Oj, kako daleč, daleč so planine . . . Dežela draga, kje ležiš, ki jezik moj mi govoriš? In še: Nmav črez jizaro, nmav črez gmajnico. Bog ve, če bom še kedaj videla deželo, kamor vsak dan pohitijo moje misli in jo oklepajo z udano, sveto ljubeznijo.

Sprejmi, Milka, nešteto najiskrenejših pozdravov in jih razdeli med vse, ki ljubijo naša mehko slovensko besedo. — Brigita Hudopisk, Avenida Margarita 2085, Santiago de Chile."

Širom naše zemlje

Vrane krožijo krog razvalin.

(Nadaljevanje in konec.)

Šla sta. Mati je položila malega v zibel, odela Malči in Janezka in se vrnila nato v kuhinjo. Odprla je vrata in stopila na prosto. Burja je planila vanjo, začutila je vrtinec snega krog sebe. Rinila je naprej skozi burjo in izgubila stezo po nekaj trenutkih.

„Nikamor ne pridem. Niti do gozda ne. Ubogi moj mož," je rekla bridko in se vrnila.

V jutro je vstala žena Marija in se napotila v gozd iskat moža. „K razvalinam pojdem," mi je rekel pred odhodom. Usmerila je svojo pot tja. Bilo je jutro polno lepote. Ona se ni menila za lepoto. Skoraj bežala je po stezi. Pod velikimi drevesi, tam, kamor ni mogla dospeti nočna burja, je zagledala prve njegove stopinje v snegu. Šla je po njih in dospela do razvalin. Tam ni bilo več stopinj. Le rahle valove je kazal sneg, ali površina mu je bila gladka. Vsa trudna je tavala po snegu. Zadela je ob majhno snežno gomilo. Krik se ji je izvil iz ust. „Zmrzel leži," je pomislila z grozo in začela s prsti grebsti sneg z gomile. Prikazal se je svetel les, razcepljene bukove veje.

„Ni ga! Ujeli so ga in ga odgnali na grad; ni umrl, hvala Bogu! Iskat ga grem tja in povem gozdarju, kaj je trpljenje."

Nekaj črnega je gledalo poleg skale izpod bele odeje. Sklonila se je in potegnila. Bila je sekira.

„Da, ujeli so ga."

Vzravnala se je in hotela oditi v drugo smer proti gradu. Divji ptičji vrišč ji je ustavil korak. Ozrla se je proti razvalinam. Jata vran se je dvignila v ozračje. Začutile so človeka v bližini. Valovale so v vijugastih črtah krog stolpa in neprestano kričale. Zazrla se je vanje, obraz ji je prebledel. Misel, ki jo je mučila z grozo vso noč, je vstala z novo močjo v njej.

„Vrane krožijo krog stolpa! Moj Bog!" Planila je nazaj in zginila v stolpu.

Takrat je prišel skozi gozd gozdar. Vso noč ni spal. Spomnil se je butare, ki leži še na tleh, in sekire, ki jo je bil pozabil skriti.

Ozrl se je v krakajoče vrane, ki so plule nad stolpom. Mraz ga je preletel. Na obzidju se je kot iz tal prikazala žena z razmršenimi lasmi in z jokom zalitimi očmi. V roki je držala sekiro. Grozeče je stopala dol in prišla tik do gozdarja. Dvignila je sekiro in zamahnila proti njegovemu obrazu. Gozdar je prestregel toporišče.

Žena se je zgrudila v sneg in krčevito zajokala.

Prav tako je doma jokal najmlajši zgladovani otrok in iskal z ročicami po zraku po materinih prsih. Janezek in Malči sta strmela z velikimi, plašnimi očmi proti vratom.

Pribelsdorf — Pribla vas. Komaj smo prestopili prag novega leta in že nas je obiskala bela žena. To pot si je izbrala 75 let staro Brelhovo mater, Ano Duller. Ogromna udeležba pri pogrebu dne 9. januarja je pričala o splošnem spoštovanju in splošnji priljubljenosti te vzorne krščanske in narodne žene. Ob grobu so ji govorili v slovo v srce segajoče besede mil. g. prošt Truppe. Naj rajna mati počivajo v miru, žalujoči družini pa izrekamo prisrčno sožalje.

Izpod Dobrača. Tako majhna je naša vas tam za holmcem — le 24 številk ima — pa vendar se pridno ženimo. Kar strah nas je, da nas bodo v „Kotah" vsi zapustili. V dveh hišah bomo šteli namreč od pusta do pusta kar pet porok! Najbrž jim je postalo tam v senci premrzlo in jim zato želimo v novih domovih temveč sonca. Posebno našim igralkam in igralcem želimo vso srečo in jih prosimo, da tudi v novih življenjskih okoliščinah ne zabijo Zahomške društvene družine. Po lepem zgledu Kajšelnovih in Potočnikovih se je zadnjo nedeljo zganilo tudi na spodnjem koncu Zahomca, kjer se je ojunačil vprek znani trgovec za kolesa in stroje in si izvolil za ženo hčerko bistriškega župana. Naj bi mu uspevalo njegovo podjetje tudi na Bistrici, kjer bo v kratkem iz Rojtovega doma napravil velikansko palačo! Za prihodnjo nedeljo se pa naši fantje že pridno pripravljajo, da bodo močno „zapenjali", ko nam bodo odpeljali Draščani Potočnikovo Tarino. Zahomčani namreč svojih deklet ne pustimo radi naprej in zato „zapenjalca" ne bo majhna!

Oberjesertz — Zgornje Jeserce. Zima je prisilila ptičke, da so se približale hišam in med njimi se je znašla tudi bela štorklja. Kar pet hiš je obiskala. Smrt pa je prišla v eno hišo. Tako napreduje naš rod po številu in se že bojimo za prostor. Pa če bomo še drugače napredovali, se tudi za tega ne bo bati. Za letos upamo, da bomo videli tudi več ženitev. Bomo vestno poročali, da se bo lahko tudi „Koroški Slovenec" z nami veselil.

Ferlach — Borovlje. Ljudsko gibanje v preteklem letu je bilo sledeče: Rojenih je bilo v Borovljah 24 otrok, od teh 11 fantov in 13 deklic. Razen tega je bilo iz Borovelj rojenih v porodišnici v Celovcu 5 fantov in 10 deklic. Umrlo je 34 oseb, med njimi 16 moških, 14 žensk in 4 otroci. Pred zakonski oltar je stopilo 16 parov. — Nove tablice s številjkami so dobili pred kratkim vsi posestniki borovljske občine, katere je naročila in razdelila občina. Nekateri so se jezili, ker je bilo treba plačati RM 1.20, drugi zopet so jih radi vzeli in dejali, da je bilo to potrebno. Na vsak način je storjen tudi tu korak naprej, ko se blišči raz vsake hiše nova tablica z označbo vasi in številjke.

Zell — Sele. Dne 16. decembra 1939 se je pri spravljanju oziroma ravnanju lesa v Majerjevi planini v Zvrhnjem Kotu smrtno ponesrečil pri Voigtu uslužbeni drvarski mojster Mak Janez, stanujoč v Wegmaherjevi kajži (pod Hrlovcem). Nahajal se je na kupu lesa, kar ga zadene hlod in ga potisne preko kupa, da pade zadensko tri metre globoko in se pri tej priči ubije. Zaradi notranjih poškodb mu je takoj butnila kri pri nosu in pri ustih. Pokojnik je bil vedno zvest in točen delavec in so ga vsi drvarji zelo spoštovali. Rajnemu, ki je tako nagle smrti umrl, naj bo Bog milostljiv sodnik, zaostalim žalujočim pa naj bo izrečeno na tem mestu naše globoke sožalje. — Zima je nam Selanom, posebno pa voznikom, zelo naklonjena, ker je saninec, kot ga že ni bilo mnogo let. Snega ravno ni preveliko, zato tembolje, da ga ni treba odkidavati. — Letni obračun nam napoveduje, da se je število duš povišalo za 14, in sicer se je preteklo leto rodilo 30 otrok, umrlo pa je 16 faranov. Cerkvenih porok smo obhajali pri nas sedem, izmed katerih sta bila dva para iz tujih fara.

Stein i. J. — Kamen v Podjuni. Le redko se oglasimo, ker nič nimamo poročati. Tako smo odstranjeni, da nas kvečjemu obišče ona, ki najde tudi v najbolj zatišni kot sveta — smrt. Tako je nas obiskala v zadnjih tednih kar štirikrat. Na dan pred Svetim večerom je rešila dolge in hude bolezni go. Marijo Brunner, ki je stanovala v starem, nekdaj ponosnem danes pa žal že skoraj razpadlem kamenskem gradu. — Dne 9. t. m. pa so nenadoma umrli stari Drobežev oče, ki so bili kljub svoji visoki starosti do zadnjega čil in zdrav. Naj v miru počivajo, Drobeževi družini pa izrekamo svoje sožalje! — A smrt ne izbira. Tudi najmlajši niso varni pred njo. Kamenčani smo tudi to spoznali zadnje dni, ko si je izbrala izmed nas tudi dva otročiča, ki sta komaj zagledala luč sveta. Kako zgleda potemtakem naše ljudsko gibanje, si lahko mislite. Zato bomo o njem rajši molčali.

Koroški drobiž. V Inomostu je umrl v 85. letu svoje starosti dolgoletni nekdanji ravnatelj Celovške gimnazije dvorni svetik Bogomir Flora. — Zadnja nabiralna akcija NSV je donesla na Koroškem 126.000 RM. — Čisti dobiček koroške poljedelske zadružne zveze v letu 1938 je znašal 23.055 RM. — Pri zadnjih koroških smučarskih tekmah je postal Beljačan Mayer koroški smučarski prvak, medtem ko je odnesel prvo nagrado v smučarskem teku Russ. — Beljaška ljudska statistika kaže v letu 1939 s 723 rojstvi 300 odstotkov več rojstev kot smrti. Porok je bilo lani v Beljaku 714. — Tekom te zime bo po sklepu deželnega kmečkega vodje izšolanih na tridnevnem tečaju na Martinshofu pri Gradcu 1400 vaških kmečkih vodij. — Veljava jedilnih nakaznic za potnike z veljavo do 11. januarja se podaljša do 11. februarja. — Zadnji četrtek je izbruhnil v Celovcu v Stauderhausu v kleti ogenj, kjer je imela znana Siebertova prodajalna za sveče svoje skladišče. Škoda je precejšna. — 33 letnega delavskega pomočnika H. Wirnsbergerja iz Radnje vasi je udaril konj in mu odbil nogo. — 11 letni J. Simonitsch iz Malošč si je zmolil pri smučanju nogo. — V Celovcu so izsledili pravcato tolpo, ki je kradla po raznih Celovških izložbah. Njen vodja, obenem najstarejši član, je šele 17 let star. — V Kračah pri Mariji na Zili se je ubil pri padcu iz gumna 88 letni užitkar A. Gasperschitz. — V Gučah pri Ebersteinu je ubil drzen vlomilec zakonca 85 letnega Antona Smolle in njegovo ženo 61 letno Marijo. Storilca do sedaj še niso našli in se prosi, da se javijo eventuelne sumljive ugotovitve na urad kriminalne policije v Celovcu.

Naša prosveta

Izpod Golice. Na praznik Treh kraljev se je šentjakobsko slov. kulturno društvo **„Kot"** zbralo k svojemu občnemu zboru v prijazni gostilni Gabriel v Lešah. Društveni odbor je podal poslovna poročila: na sestankih, tečajih in igrah se je skrbelo za pouk in zabavo članstva v splošnem; preko dvesto knjig obsegajoča knjižnica pa je nudila in še nudi svojim članom v lepi domači besedi gospodarske nasvete, zgodovinske in poučne razprave in seve tudi obilo za kratek čas in razvedrilo. Zato veljaj vabilo knjižničarja vprav sedaj naši mladini, da v dolgih zimskih večerih črpa bogatstvo in izobrazbo iz dobre knjige, ki jo dobi pri knjižničarju Kovarjemu Tevžeju v Št. Jakobu. — Enominutni molk je posvetil občni zbor spominu naše vzorne članice-Miklove Zale-Marice Cvitarjeve in očetu Cvitarjemu. — Zastopnik S. P. Z. je nato v izbranem predavanju obrazložil naš položaj v državi-naše dolžnosti do nje in naše pravice, ki nam grejo po božjem in naravnem zakonu. Številni udeleženci so vsekakor aktualni razpravi z zanimanjem sledili in soglašali. Občni zbor je nato z malimi spremembami potrdil staro vodstvo društva, nakar se je predsednik zahvalil zastopniku S. P. Z. za obisk in predavanje, vsem pa za šte-

vilno udeležbo. Pevski zbor je zaključil letno zborovanje z našo mehko domačo pesmijo, ki je navduševala tudi že med posameznimi točkami vse navzoče.

Selsko slov. kulturno društvo „Planina“ priredi po dolgem premoru **Pustno prireditev** s petjem, kupleti, ter s prireditvijo treh šaljivih iger in sicer: „Kakršen gospod, tak sluga“, „Zmota pisarja Cmoka“ in „Kisle gobe“. Prireditev se vrši v nedeljo, dne 28. januarja 1940, ob dveh popoldne v dvorani „Mažejeve gostilne“ v Selah. Za razvedrilo bo sviral godalni kvartet. Vsi prijatelji naših oderskih in pevskih prireditev prisrčno vabljeni!

Prireditve slov. kult. društev. V nedeljo **21. t. m.** zboruje ob 3. uri pop. radiška „Rast“ pri pd. Kopajniku v Tucah. — Isto nedeljo je ob 3. uri pop. občni zbor slov. kult. društva pri „Marici“ v Logi vesi. — Istotako 21. januarja je ob 7. uri zvečer občni zbor brnškega kulturnega društva pri Prangarju v Zmotičah. Zbor je združen z bogatim pevskim sporedom. — V nedeljo **28. januarja** je ob 3. uri pop. pri Pušniku v Ratenčah občni zbor društva v Ločah nad Baškim jezerom. — Isti dan zboruje ob 2. uri pop. slov. kult. društvo v Galiciji pri Suhcu v Encelni vasi. — V nedeljo, **4. februarja,** se vrši pri Adamu ob 3. uri popoldne občni zbor slov. kult. društva v Svečah.

Naše gospodarstvo

Zima najugodnejši čas za obdelavo sadnjega drevja.

Vsak letni čas prinese kmetu svoja opravila. Še prav posebno pa je delo v sadovnjaku odvisno od letnega časa. Spomladi sadno drevje navadno sadimo, poleti ga škropimo, jeseni pridelek spravljamo, pozimi — počiv . . . O ne! Pozimi pa sadno drevje obdelujemo.

Pa se bo morda kdo čudil, češ da sadno drevje vendar ni tako kakor krompir ali koruza, da bi ga bilo treba obdelovati, pa še pozimi, ko je sneg in mraz. Kako naj tedaj drevje obdelujemo?

Počasi, prijatelj! Kakor so sadeži različni, tako različno je njih obdelovanje. Visokodebelnih jablan in hrušk v naših razmerah res ne moremo pleti ali okopavati, kakor krompir in koruzo, dasi bi mu tudi to zelo koristilo. So pa zato posebne obdelave potrebni **nadzemeljski deli rastline — vrh in deblo.** Ta obdelava je podobna negi domače živine. Če hočemo, da bo živina dobro uspevala, moramo skrbeti, da je čista, da je ne nadlegujejo ter ji ne pijejo krvi razni zajedavci. Zato jo moramo temeljito in pogosto snažiti; skrbeti moramo tudi, da ima poleg zadostne hrane tudi dovolj svežega zraka in svetlobe. Kakor obdeluje pameten gospodar živino, podobno obdeluje sadjar sadno drevje. Tudi on skrbi za snago, za varstvo pred zajedavci, za zrak in svetlobo. Razlika je samo ta, da moramo živino na omenjeni način obdelovati pogosto, najbolje vsak dan, sadno drevje pa samo enkrat na leto, in sicer v zimskem času. Ta doba je za obdelovanje sadnega drevja najugodnejša, ker drevje počiva, ker je golo, ker so vrhovi prozorni, da jih lahko pregledamo od tal do vrha in lahko presodimo razvoj in lego vsake veje in vejice in ker pridemo povsod lahko blizu z vsakim orodjem in škropivom.

Pričnimo torej z obdelovanjem sadnega drevja čimprej, da bomo gotovi, preden bo začelo brsteti. Ne zadovoljimo se s tem, da bi odstranili tu in tam kako suho vejo in površno ostrgali debla, koliko visoko jih dosežemo od tal. Nujno je predvsem, da vrhove razredčimo, ker so večinoma pregosti. Odstranimo zlasti veje, ki rastejo navznoter ali preveč navpično, varujmo pa tiste, ki imajo poševno ali vodoravno lego. V enem vencu so dovolj tri, največ štiri veje. Hruškam, ki rastejo rade preveč v višino, krajšamo vrhove in jih prisilimo s tem, da se razraščajo nahajajo na gornji strani vej, odstranjujmo, varujmo pa obrastke ob straneh in na spodnji strani glavnih vej. Čim več obrastkov v taki legi, tem rodovitnejše je drevo. Pomnimo: **Le drevje z redko in zračno krono rodi prvovrstno namizno sadje.**

Šele potem, ko je vrh na ta način obdelan, se lotimo golih debelejših vej in zlasti debla. Te dele drevesa temeljito strgajmo, trebež prestresimo na rjuhe in sežgimo. Končno obdelajmo sadno drevje od vrha do tal s kakim preizkušenim škropivom, kot je žvepleno-apnena brozga in drevesni karboljnej. S škropivi obdelujmo sadno drevje le v vedrem in mirnem vremenu, ko ne zmrzuje, da se more škropivo na drevju posušiti. Zimsko škropljenje je treba opraviti tako temeljito, da se zmoči vsaka veja in vejica od vseh strani. To dosežemo, ako škropimo z močnim curkom precej od blizu, da se drevo od vrha do tal tako rekoč opere.

Kdor nikakor ne zmore, da bi sadno drevje škropil, naj vsaj debla in debelejše veje, potem ko jih je ostrgal, prav v živo namaže z enim omenjenih dveh škropiv. Za tako mazanje je potreben velik trd čopič in primerna posoda za mazilo, da se lahko prenaša. Mazanje debel z apnenim beležem je skoraj brez koristi, ker apno ne zatre raznih škodljivcev, ki prezimujejo v dobro zavarovanih skrivališčih razpokane skorje. Najnovejše pravilo pa se glasi: **Apno ne spada na deblo, ampak v zemljo.**

Opisani način zimske obdelave sadnega drevja velja predvsem za odrasle jablane, hruške in češplje. Nekoliko drugačna je obdelava mladega sadnega drevja. Tudi tako drevje je treba ogledati od vrha do tal. Vrh obrežimo tako, da takoj v začetku strogo ločimo glavne veje s svojimi končnimi voditeljicami od rodnega lesa, ki naj se začne razvijati takoj na spodnjem delu vej, toda le na zunanji strani. Kar raste navznoter, naj se takoj v začetku odreže. Vrh mladega drevesa naj bo kar mogoče redek in svetel. Debel pri mladem drevesu ni treba obdelovati s strguljo in ščetjo, pač pa jih moramo zavarovati pred zajcem. Mlademu sadnemu drevju obdelajmo naposled korenine na ta način, da drevesni kolobar preštihamo in pustimo obrnjeno zemljo (rušo) čez zimo v grudah. M. H.

Kletem za sadje moramo posvečati pozimi več pozornosti. Vsaj vsak teden enkrat pregledamo sadje in odstranimo vsak gnili sad, da ne okuži še drugih. Ako zima ni prehuda, je dobro, da kleti za sadje tudi včasih prezračimo. Pri tem pa moramo paziti, da ni prepiha. Na vsak način pa moramo klet prezračiti pri južnem vremenu, da obvarujemo sadje nagrbane kože, ker tako sadje ne ohrani svojega prijetnega okusa. Sicer pa ostanejo okna suhe kleti do vigredi zaprta.

Sadje se jako lahko navzame tujih duhov. Jabolka, ki so shranjena v sobi, kjer kadijo tobak, so za človeka z občutljim vonjem neužitna. Sadje, ki je v shrambi poleg zelenjadi, sira, slanikov, vzbuja slabosti.

Jabolka zlahné v shrambi v petih tednih povprečno za eno petino svoje prvotne teže. Izhlapevanje vode iz jabolk jako pospešuje suh zrak in prepih v shrambi.

Cvetlice v lončkih trpijo pozimi največ radi presuhega zraka in prahu, ki se navadno nahaja v kurjeni sobi. Skrbimo za primerno vlažen zrak s tem, da postavimo na zakurjeno peč posodo z vodo, da izhlapeva. Večkrat poškropimo rastline z mlačno ali postano vodo s škropilnikom, kar jim nadomesti blagodejen dež in jih očisti prahu. Zalivamo jim le, kadar je to res potrebno, s postano vodo. Pazimo, da jim s prepihom ne pokvarimo zdravja.

Gnoj pozimi radi lažje poti in ker imamo več časa kaj radi vozimo. Vendar ni dobro, da ga zbašemo po njivah v kupih, kakor je pri nas splošna navada. V kupih zgubi namreč svoje najboljše hranilne sestavine. Najboljše je, če ga kar pri vožnji raztresemo po celi njivi. To je še prav posebno priporočljivo, ker postanejo tla pod gnojem bolj rahla in prej topla in suha, tako da vigredi lahko zgodaj orjemo.

Za nadaljno veljavnost zelenih izkaznic za trgovanje z živino (Viehhandelausweise) je treba pri pristojnih uradih zaprositi najzadnje do 20. januarja tega leta.

Zanimivosti iz vsega sveta.

Grobovi egiptovskih faraonov.

Odkar so evropski znanstveniki ugledali v Nilovi deželi sredi puščavskega peska mogočne piramide, so jih te stavbe živo zanimale. Cela vrsta vprašanj se je odkrila zaradi njihove notranjosti, prav tako zagonetna in v marsičem še nepojasnjena pa je njihova zunanjost. Najstarejša med njimi je spodaj po vsaki strani dolga 222 m in visoka 242 metrov. Največja pa je po vsem svetu znana Keopsova piramida, ki je spodaj po vsaki strani dolga 240 m, visoka pa 151 m. Zgodovinarje zlasti zanima, kako so Egipčani gradili tako visoke stavbe, ki so zgrajene iz težkih, lepo obdelanih granitnih kosov, ko še niso poznali nobenih modernih pripomočkov, s katerimi bi mogli tako težke skale dvigati v te višine.

Grški zgodovinar Herodot pripoveduje, da je n. pr. pri gradnji slavne Keopske piramide bilo stalno zaposlenih **sto tisoč delavcev** in da so na vsake tri mesece vso to trumo delavcev zamenjali z novimi. Najnovejša raziskavanja egiptovske zgodovine pa so pokazala, da so ti podatki malo verjetni in da je Herodot v poveličevanju egiptovske veličine šel nekoliko predaleč. V času, ko je faraonski Egipt gradil take velikanske stavbe, je bil gotovo velesila tedanjega sveta, pa kljub temu ni mogel razpolagati s tako velikim številom delavstva, čeprav so bile pri teh delih zaposlene večinoma množice podjarmljenih narodov kot sužnji. V okolici piramid so poleg tega odkrili tudi ostanke delavskih barak, ki kažejo, da so mogle sprejeti le kakih štiri tisoč delavcev. Čas za največje delo pri gradnji je bil edino v dobi najvišjih poplav Nila, ker v dobi, ko je Nil upadel, so morale te množice sužnjev obdelovati polja in le takrat, ko je Nil pokrival rodovitna polja, so mogli faraoni poslati k piramidam do sto tisoč delavcev.

(Dalje sledi.)

Volna iz kamna. Neverjetno, a vendar resnično, volna se izdeluje tudi iz kamna. V Ameriki proizvajajo kar 65.000 ton letno te takozvane „hribinske volne“. Za surovino jim služi kamen — dolomit, ki ga dobivajo na Niagarskem otoku. Dolomit raztopijo v posebnih pečeh, ki dosegajo temperaturo do 1500 stopinj Celzija. Nato lijejo raztopljeno snov skozi tanko cev. Ob koncu cevi deluje na tekočo maso parni curek pet do sedem atmosfer, ki jo razprši na tisoče majhnih krogljic. Te se pri padanju podaljšajo v tanke vlaknaste nitke. Tako nastane volna, ki je prav prvovrstna in primerna za izdelovanje pogrinjač, blazin in sličnih izdelkov.

Živali v številkah. Neki profesor berlinske univerze je po dolgem, napornem delu izračunal, koliko vrst živali biva na zemlji. V 18. stoletju je naštel naravoslovec Linné v celoti samo 1100 vrst živali. Danes jih poznamo najmanj 400.000 vrst. Na prvem mestu so žuželke z 200.000 vrstami. Samo hrošči štejejo 120.000 vrst, metulji 50.000 in muhe 40.000 vrst. Na drugem mestu so ribe z 12.000 vrstami, ptice štejejo 10.000, raki 6000, pajki 2000 vrst itd. Zanimivo je, da so sesalci jako maloštevilni. Poznamo jih samo do 2000 vrst. Profesor je skušal dognati tudi število in razširjenost posameznih živali, in je dognal, da živi na primer na zemlji približno 10 miljard podgan, skoro petkrat več kakor ljudi.

Posledice blokade za tropične kraje. Listi poročajo, kako so prebivalci v Rio de Janeiru, glavnem mestu Brazilije, po poostritvi angleške blokade planili na tamošnje lekarne in pokupili vsa zdravila, ki jih je pošiljala Nemčija v Južno Ameriko. Ta zdravila so bila najboljše sredstvo proti tropičnim, zasti spalni in drugim boleznim.

Če se rodiš v Silvestrovi noči. V belgrajski porodišnici se je prijokal na svet na Silvestrovo točno v polnočni minuti krepak deček in s krepkim glasom dal duška življenju v prvih sekundah novega leta. Zdravniki, ki so prisostvovali rojstvu, so bili v zadregi: ura je kazala točno 24, ko je zagledal novi zemljan luč sveta. Kateri dan, mesec in leto naj mu zabeležijo v rojstno matriko? Če mu vpišejo staro ali pa že novo leto, oboje bo odločalo o mladeničevem vpoklicu k vojakom, šel bo leto prej ali pozneje pod orožje. Listi ne poročajo, kako so se zdravniki odločili. Niso si pa toliko belili glave ob rojstvu drobnega dekletca, ki je zagledala luč sveta eno minuto po Silvestrovi polnoči. Dekletce je lahko veselo, če bo prišlo v leta, ko je ženskam nerodno povedati starost, se bo lahko zaradi tiste minute pohvalila, da je leto mlajše kakor bi bilo, če bi se rodilo poldrugo minuto prej . . .

Serum proti griži. Profesor dr. Brigge je nedavno izjavil, da se mu je končno posrečilo odkriti učinkovit serum proti griži. Poskusi so že tako napredovali, da bodo spomladi zdravniki že imeli v rokah sredstvo proti griži pod imenom „Eta“. Griža je nalezljiva bolezen. Njen glavni znak je driska, ki traja kakih deset dni. V naših krajih se pojavlja griža navadno posamič, med vojno pa je večkrat zavzela epidemičen obseg.

Meteor ga je oplazil. V bližini Napolija v Italiji je pred kratkim neki kmet delal na polju. Nenadno pa je začutil, da je mimo njega kakor blisk naglo šinil na tla razbeljen predmet in mu ranil obraz. Razbeljeni košček je brez sledu izginil v zemlji. Kmet je moral k zdravniku, ki je ugotovil, da je moža ranil meteor.

Zemljemerski zavod v Berlinu ima nekoliko ur iz kremenca, ki spadajo med najtočnejše ure na svetu. Taka ura gre tako natančno, da prehiteva v celem mescu komaj za pet desettisočink sekunde. To se pravi, da bi morali čakati 166 let, da bi ura prehitela za eno samo sekundo.

Dar za smeh

Pred zverinjakom. Mihec: „Očka ali pridejo tudi levi v nebesa?“

Oče: „Ne, sinko.“

Mihec: „Očka, ali pride teta Špela v nebesa?“

Oče: „Seveda pride.“

Mihec: „Kaj pa če lev požre teto Špelo?“

Moč navade. K natakarju, ki ima dve hčeri, čnolasko in svetlolasko, pride snubec: „Prosim za roko vaše hčerke.“

„Hčere?“ vpraša natakar. „Izvolite črno ali svetlo?“

V gostilni. Oče: „Natakarica, prinesite čašo malinovca in vrček piva.“

Sinko: „Ne, prinesite pivo tudi za očeta!“

Povišanje in znižanje. Uradnik: „Oprostite, gospod direktor, moja žena je mnenja, da vas moram prositi za povišanje plače.“

Direktor: „Ah, tako! No dobro, počakajte do jutri, tudi jaz moram svojo ženo vprašati, če pristane na znižanje mojih dohodkov.“

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Joško Suppanz, Klagenfurt, Klausnerring 26. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. —

Joh. Leon sen.

knjigarna, trgovina s papirjem in tiskovinami

Klagenfurt, Obstplatz 2, tel. 42

tiskarna, knjigoveznica

Klagenfurt, Domgasse 17, tel. 653